

1. UFAHAMU

- (a) Changamoto za Ugatuzi/Matatizo ya ugatuzi/Ugatuzi(alama 1x1 = 01)
- (b) - Ugatuzi ni mfumo geni (Alama 3x1=03)
- Serikali kuu kutowajibika
 - Kudai kuwa mfumo huu unahitaji mda zaidi
- (c) - Hali mbaya ya muundo msingi (alama 3x1= 03)
- Viongozi kuenda za ufasidi
 - Ukosefu wa usawa katika ugavi wa rasilimali
 - Viongozi kupuuza mchango wa wananchi
- (d) - Raia kulazimishwa kulipa ili kuona maiti za jamaa zao katika fuo (alama 2x1=02)
- Raia kurundikiziwa mzigo wa kulipa ushuru mkubwa
 - Ushuruunaolipwanawananchihauwasaidiiwananchi la huishiamifukoni mwaviongozi
- (e) (i) Ugavi wa mamlaka na rasilimali kutoka serikali kuu hadi mashinani (alama 2x1 =02)

3. LUGHA

- a) /a/ni irabu ya kati (hutamkwa kwa kutumia sehemu ya kati ya ulimi) midomo hutandazwa inapotamkwa.
/u/ni irabu ya nyuma (ulimi huinuliwa juu na kupindwa nyuma inapotamkwa. Midomo kuviringwa inapotamkwa.
- b) i) Ngeli ni kundi la nominoza aina moja
ii) Tunda – LI – YA
Kipepeo – A – WA
- c) si – kiwakilishi cha ukanushaji
ku – kiwakilishi cha wakatiuliopita
m – kiwakilishi cha mtendwa
karib – mzizi
ish – kiwakilishi cha kauli
a – kiishio
- d) Ngoma hizo zitachezwa uwanjani
- e) i) kulisitiza nafsi
ii) umilikaji
- f) tathmini majibu
- g) Watoto hao wanachuma machungwa
Nondo za madirisha hutengenezwa kwa chuma
Mimi ninafanya kazi ilikuchuma pesa
ISIMU JAMII
- (a) Ni utanzu wa isimu unaochunguza uhusiano kati ya lugha na jamii.

FASIHI SIMULIZI

- (b i) Fasihi simulizi inaweza kubuniwa papo hapo.

Ni mali ya jamii.

Inaweza kufanyiwa marekebiso ya papo hapo.

Ina weza kusahaulika kwa urahisi.

Ina historia ndefu.

Huweza kutumia viziada vya lugha.

sina hadhira tendi.

- (ii) -mghani

-fanani

- (ii) hurafa – hadithi ambazo wahusika wake huwa wanyama

hekaya – hadithi za kiajari ambazo huhusika mjanja hutumia ulaghai ili kujitoa katika hali yake gumu